

УДК 343.102:341.322.5  
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/694-695

**Альберт ВОЛЬТОБРИСОВ**  
студент ННІ права  
та інноваційної освіти

**Таїсія ШЕВЧЕНКО**  
старший викладач кафедри  
кримінально-правових дисциплін  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

### **СЛІДЧІ ДІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ: ФІКСАЦІЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ РФ**

На сьогодні питання документування та притягнення до відповідальності за воєнні злочини набуває особливої актуальності, оскільки щодня ми стаємо свідками численних порушень міжнародного гуманітарного права, скоєних під час збройного конфлікту. Російська федерація, систематично застосовуючи тактику «терору» проти цивільного населення, здійснює акти агресії, що вимагають негайного реагування та об'єктивного розслідування не тільки в межах національного, а також міжнародного рівня. Важливість таких дій зумовлена не лише потребою встановлення справедливості та забезпеченням правосуддя для жертв, але й необхідністю запобігання подальшим злочинам та відновленням миру та безпеки в республіці. Співпраця України з міжнародними організаціями, зокрема з Міжнародним кримінальним судом, є ключовим кроком на шляху до досягнення цих цілей, акцентуючи на міжнародному вимірі правосуддя і необхідності притягнення до відповідальності тих, хто стоїть за вчиненням воєнних злочинів. За даними офісу Генерального прокурора, тільки з 24 лютого 2022 року по 13 жовтня 2022 року правоохоронними органами України зареєстровано 60 101 злочин, які являють собою порушення законів і звичаїв війни, що пов'язані з військовою агресією РФ проти України. Зазначені воєнні злочини призвели до загибелі 7 938 цивільних осіб (у тому числі 430 дітей) та поранення 10 897 цивільних осіб (у тому числі 820 дітей) [1].

Кримінальний процесуальний кодекс України визначає процедури та правила, які регулюють проведення слідчих дій, процесуальне оформлення матеріалів справ, а також умови та основи для співпраці з міжнародними організаціями, включаючи Міжнародний кримінальний суд. Важливим аспектом КПК є встановлення особливостей досудового розслідування під час воєнного стану, що дозволяє адаптувати процесуальні дії до умов війни та забезпечити ефективне розслідування злочинів, скоєних у таких умовах.

Перед обговоренням процедур слідчих дій, необхідно чітко визначити та відрізнити термінологію, пов'язану з поняттями «військовий злочин» та «воєнний злочин», оскільки ці терміни не є взаємозамінними. Воєнний злочин – це порушення законів та звичаїв війни, отже належать до сфери виключно міжнародного кримінального права. Це означає, що розгляд справ про вчинення воєнних злочинів не можуть здійснювати українські суди, а виключно міжнародні [2]. Щодо військового злочину, то вони передбачені розділом XIX Кримінального кодексу України. Справи про притягнення до відповідальності за вчинення військових злочинів розглядають місцеві суди загальної юрисдикції [3].

Станом на 2024 рік в Україні вже створено низку цифрових платформ і застосунків, що суттєво спрощують збирання доказів військових злочинів РФ та полегшують роботу слідчих: 1) портал Russian War Criminals (shtab.net); 2) Застосунок eyeWitness to Atrocities; 3) платформа War Crimes – за підтримки офісу Генерального прокурора України; 4) чат-бот War Crime Міністерства юстиції України; 5) чат-бот Держекоінспекції для документування злочинів проти довкілля; 6) чат-бот TRIBUNALUA@tribunal\_ua\_bot; 7) портал «Культурні злочини» для збору доказів руйнування російською армією історичних та культурних пам'яток; 8) проект «росія заплатить» для документування матеріальних збитків [4].

Згідно з правовими звичаями, КПК та іншими процесуальними діями слідчі дії базуються на зборі юридичних доказів (інформація, допустима в суді). Основні види доказів в цьому питанні є речові докази, показання свідків, висновки експерта, письмові докази, відкриті джерела інформації, зображення тощо. Згідно з КПК, доказ є належним, якщо: 1)

стосується предмета доказування, тобто конкретного воєнного злочину; 2) допомагає довести один або декілька елементів складу воєнного злочину; 3) має належну вагу/валідність (в тому числі через його оформлення відповідно до визнаних стандартів); 4) відповідає критерію неупередженості (максимально чітко висвітлює факти, не містить оціночних суджень та інших елементів, що провокують емоційну прихильність) [3].

Щодо фіксації та документування в інтернет-просторі, то якщо ми зберігаємо метадані, то слідчий повинен це робити згідно з протоколом «Берклі». А отже, можна викласти процедуру: 1) заводиться окрема коренева тека (папка). Наприклад, «3454354 Обстріл ...»; 2) далі в нашій папці зберігаються: фотодокази (в окремій папці); відеодокази (в окремій папці); інтернет-сторінки у форматі PDF та HTML; журнал документування (текстовий документ) короткий опис справи.

Щодо фіксації злочину в інших умовах, то це може бути фотофіксація, відеофіксація, збір речових доказів, збір даних по свідках, складання схем справи. Для того щоб інформація стала доказом, необхідно фіксувати таку інформацію: коли: дата і час зйомки; де: локація, GPS координати; що: те, що показано в кадрі, відповідає дійсності; хто: особа, яка зняла кадри на камеру; закінчити оформлення згідно з КПК України.

Згідно з вищевикладеним, можна зробити висновок, що процес документування та притягнення до відповідальності за воєнні злочини в сучасних умовах збройного конфлікту вимагає від правоохоронних органів не лише високого рівня професіоналізму та спеціалізованих знань, але й здатності ефективно застосовувати сучасні технології для збору, зберігання та аналізу доказів. Інтеграція цифрових платформ та застосунків у процесуальну практику є важливим кроком до підвищення ефективності розслідувань, що сприятиме швидкому та об'єктивному встановленню істини й забезпеченню правосуддя. Співпраця України з міжнародними організаціями, зокрема з Міжнародним кримінальним судом, є ключовою для забезпечення міжнародної підтримки та визнання у справі притягнення до відповідальності осіб, відповідальних за вчинення воєнних злочинів.

1. Новини Офісу Генерального прокурора. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://www.gp.gov.ua> (дата звернення: 06.03.2024).

2. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право: заг. курс / Координатор Е. Кюстер. Женева, Швейцарія: МКЧХ, 2020. 396 с. URL: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** (дата звернення: 06.03.2024).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 06.03.2024).

4. Воєнні злочини та їх документування. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/voyenni-zlochyny-ta-yih-dokumentuvannya/> (дата звернення: 06.03.2024).

УДК 343.102/137.5

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/695-698

**Марина ВОРОТНИК**  
студентка ННІ права  
та інноваційної освіти

**Юлія МАРІНА**  
викладач кафедри  
кримінально-правових дисциплін  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

## ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ СВДКІВ ТА ПОТЕРПІЛИХ

Допит – це звичайна слідча дія, за допомогою якої уповноважена особа отримує та перевіряє відомості, що мають значення для справи. Допит окремих учасників кримінального провадження має свою специфіку, яка визначається психологічними особливостями особистості допитуваного, а також його роллю в процесі розслідування. Особлива увага